

Lisa 2. „Eesti maaelu arengukava 2014–2020“ 2016. aasta seirearuande kokkuvõtte kodanikele

Maaelu arengu poliitika on osa Euroopa Liidu (EL) ühisest põllumajanduspoliitikast (ÜPP) ja seda rahastatakse Euroopa Maaelu Arengu Põllumajandusfondist (EAFRD). EAFRD vahendite kasutamist juhib Maaeluministerium „Eesti maaelu arengukava 2014–2020“ (MAK 2014–2020) alusel. MAK 2014–2020 raames on Eestil võimalik kasutada ligikaudu 954 miljonit eurot avaliku sektori toetusraha põllumajanduse ja maaelu arengu tagamiseks. MAK 2014–2020 on üks kolmest Eestis toimivast struktuurifondide kasutamise rakenduskavast partnerluslepingu (ingl k *Partnership Investment and Development Contract*) all. Partnerluslepinguga on sätestatud kord, millega Eesti tagab vastavuse liidu aruka, jätkusuutliku ja kaasneva majandustegevuse strateegiale ning aluslepingust tulenevatele fondispetsiifilistele ülesannetele, sealhulgas majandusliku, sotsiaalse ja territoriaalse ühtekuuluvuse. Partnerluslepinguga kindlustatakse tulemuslik fondide rakendamine ja partnerluspõhimõtete järgimine. MAK 2014–2020 koostati partnerluspõhimõtteid järgides. Samuti toetab MAK 2014–2020 strateegiat „Euroopa 2020“. Seetõttu edendatakse jätkusuutlikku maaelu arengut viisil, mis täiendab muid ÜPP vahendeid (näiteks otsetoetused ja turukorralduse abinõud) ja teiste struktuurifondide rakendamist.

MAK 2014–2020 ettevalmistamiseks tegutses ettevalmistav juhtkomisjon. Lisaks juhtkomisjonidele tegutsesid ka valdkonnapõhised töögrupid, kuhu olid kaasatud ettevalmistava juhtkomisjoni liikmed ja sotsiaalpartnerite esindajad. Eesti maaelu arengukava 2014–2020 ettevalmistav juhtkomisjon alustas tööd 2011. aasta septembris. MAK 2014–2020 kinnitas Euroopa Komisjon (EK) 13. veebruaril 2015. MAK 2014–2020 on avalikustatud Maaeluministeriumi kodulehel: <http://www.agri.ee/et/eesmargid-tegevused/eesti-maaelu-arengukava-mak-2014-2020>.

MAK 2014–2020 põhieesmärk on eelkõige panustada põllumajanduse konkurentsivõime tõstmisesse, parandada loodusvarade jätkusuutlikku majandamist, tõhustada kliimameetmeid ning tagada maapiirkondade tasakaalustatud ja territoriaalne areng Eesti maapiirkonna ettevõtjate ja kohaliku algatuse kaudu. MAK 2014–2020 spetsiifilised eesmärgid on koondatud kuude prioriteeti, mille all on omakorda sihtvaldkonnad ja kindlaks määratud meetmed. Eestis rakendatakse meetmeid ELi maaelu arengu poliitika kõigi kuue ühise prioriteedi täitmiseks, millest 4. ja 5. prioriteet on seotud mõjuga keskkonnale ja kliimamuutustele. MAK 2014–2020 prioriteetide eesmärkide täitmist juhitakse meetmetega, mille valik põhineb maaelu arengukava koostamise käigus määratletud vajadustel ja eesmärkidel (SWOT-analüüsil). Kokku rakendatakse MAK 2014–2020 raames üle 20 (ala)meetme.

MAK 2014–2020 eesmärgid on täpsemalt järgmised:

- Toimiv tootja, töötaja, nõustaja ja teadlase vaheline koostöö, ajakohane teadus- ja arendustegevus ning teadmussiire;

- Elujõulisele ja jätkusuutlikule toidutootmisele suunatud põllumajandussektor on konkurentsivõimeline, ressursitõhus ja jätkusuutliku vanuselise struktuuriga;
- Põllumajandussaaduste tootmise ja töötlemisega tegelevad ettevõtjad omavad turujõudu ning nende vahel toimub koostöö põllumajandussaaduste tootmisel, töötlemisel ja turustamisel;
- Põllumajandusmaa kasutamine on keskkonnasõbralik ja piirkondlikke eripärasid arvestav, tagatud on elurikkuse, traditsiooniliste maastike ja kõrge loodusväärtusega põllumajanduse ja metsanduse säilimine;
- Maamajandus ja maapiirkonna elukeskkond on mitmekesised, pakuvad alternatiivseid tööhõivevõimalusi põllumajandusest vabanevale tööjõule ning tuginevad kohalikul ressursil ja potentsiaalil põhinevatele lahendustele.

MAK 2014–2020 meetmete rakendusmääruste väljatöötamisega alustati 2014. aastal. Esimene rakendusmäärus (Põllumajandusministri 14.10.2014 määrus nr 85 „LEADERi kohaliku arengu strateegia ettevalmistamise toetuse saamise nõuded, toetuse taotlemise ja taotluse menetlemise kord“) võeti vastu 14.10.2014.

2015. aastal võeti vastu enamuse MAK 2014–2020 meetmete rakendusmäärustest. Suuremale osale MAK 2014–2020 meetmetele avati taotlusvoorud 2015. aastal, v.a meetme 2 tegevuse liigile 2.3 „Toetus nõustajate koolituseks“, meetme 3 tegevuse liikidele 3.1 „Liidu kvaliteedikavades ja siseriiklikult tunnustatud kvaliteedikavades osalemine“ ja 3.2 „Liidu ning siseriiklikult tunnustatud kvaliteedikavade raames toodetud toodete teavitamis- ja müügiedendustegevused“, meetme 4 tegevuse liigile 4.4 „Kiviaia taastamise toetus“, meetme 6 tegevuse liigile 6.1 „Noorte põllumajandustootjate tegevuse alustamine“ ja meetme 10 tegevuse liigile 10.1.2 „Piirkondlik veekaitse toetus“. Väikeste põllumajandusettevõtete arendamise toetuse (meetme 6 tegevuse liik 6.3) jaoks avati 2015. aasta jooksul kaks taotlusvoorut ning Investeeringud põllumajandusettevõtte tulemuslikkuse parandamiseks toetusele (meetme 4 tegevuse liik 4.1) avati kolm taotlusvoorut. Teistele meetmetele avati 2015. aastal üks taotlusvoor.

2016. aastal jätkati rakendusmääruste vastuvõtmisega ning täiendavalt võeti vastu veel järgmised määrused:

- Maaeluministeriumi 07.01.2016 määrus nr 2 „Kiviaia taastamise toetus“ (meetme 4 tegevuse liigi 4.4 toetus);
- Maaeluministeriumi 16.03.2016 määrus nr 17 „Toidukvaliteedikava raames toodetud tootest teavitamise ja toote müügi edendamise toetus“ (meetme 3 tegevuse liigi 3.2 toetus);
- Maaeluministeriumi 09.09.2016 määrus nr 53 „Põllumajandusliku tegevusega alustava noore ettevõtja toetus“ (meetme 6 tegevuse liigi 6.1 toetus).

2016. aastal avati esmakordselt taotlusvoorud järgmistele meetmetele:

- Meetme 2 tegevuse liik 2.3 „Toetus nõustaja koolituseks“;
- Meetme 3 tegevuse liik 3.1 „Liidu kvaliteedikavades ja siseriiklikult tunnustatud kvaliteedikavades osalemine“;
- Meetme 3 tegevuse liik 3.2 „Liidu ning siseriiklikult tunnustatud kvaliteedikavade raames toodetud toodete teavitamis- ja müügiedendustegevused“;
- Meetme 4 tegevuse liik 4.4 „Kiviaia taastamise toetus“;
- Meetme 6 tegevuse liik 6.1 „Noorte põllumajandustootjate tegevuse alustamine“.

Kõikidele eelnimetatud meetmetele avati üks taotlusvoor. Lisaks jätkati ka 2015. aastal rakendunud meetmete taotlusvoorude korraldamisega ning 2016. aastal avanesid taotlusvoorud järgmistele meetmetele:

- Meetme 1 „Teadmussiire ja teavitus“ tegevuse liikidele 1.1, 1.2, 1.3;
- Meetme 4 tegevuse liigi 4.2 „Investeeringud põllumajandustoodete töötlemiseks ja turustamiseks“ alaliikidele 4.2.1, 4.2.2, 4.2.3;
- Meetme 4 tegevuse liigi 4.3 „Põllu- ja metsamajanduse taristu arendamine ja hoid“ alaliikidele 4.3.1 ja 4.3.2;
- Meetme 6 tegevuse liigile 6.3 „Väikeste põllumajandusettevõtete arendamine“;
- Meetme 6 tegevuse liigile 6.4 „Investeeringud majandustegevuse mitmekesistamiseks maapiirkonnas mittepõllumajandusliku tegevuse suunas“;
- Meetme 8 „Investeeringud metsaala arengusse ja metsade elujõulisuse parandamisse“ tegevuse liikidele 8.6, 8.3, 8.4;
- Meetme 9 tegevuse liigile 9.1 „Tootjarühmade ja -organisatsioonide loomine“;
- Meetme 10 „Põllumajanduse keskkonna- ja kliimameede“ tegevuse liikidele 10.1.1, 10.1.3, 10.1.4, 10.1.5, 10.1.6, 10.1.7;
- Meetme 11 „Mahepõllumajandus“ tegevuse liikidele 11.1, 11.2;
- Meetme 12 „Natura 2000 ja veepoliitika raamdirektiivi kohased toetused“ tegevuse liikidele 12.1, 12.2;
- Meetme 16 „Koostöö“ tegevuse liigile „Innovatsiooniklaster“ ja tegevuse liigile 16.2 „Uute toodete, tavade, protsesside ja tehnoloogiate arendamine“.

Meetme 9 tegevuse liigile 9.1 avati 2016. aastal kaks taotlusvoor, teistele nimetatud meetmele üks taotlusvoor. Seisuga 31.12.2016 ei rakendatud vaid tegevuse liiki 10.1.2 „Piirkondlik veekaitse toetus“.

MAK 2014–2020 2016. aasta seirearuanne erineb eelmisel aastal EKle esitatud seirearuandest perioodi 2014–2015 kohta selle poolest, et see sisaldab ka maaelu arengukava prioriteetide 1, 2, 3, 4, 5 ja 6 hindamistulemusi. MAK 2014–2020 prioriteetide hindamise vajalikkus tuleneb sellest, et EK peab esitama Euroopa Parlamendile ja nõukogule liidu rahanduse hindamisaruande vastavalt ELi toimimise lepingu artiklile 318. Eesmärgiks on jälgida kogu ÜPP tõhusust selle eesmärkide saavutamisel ning tagada ÜPP sekkumiste vastutusvõime ja läbipaistvus kogu protsessi jooksul. Euroopa Parlamendile ja nõukogule 2018. aastal

esitatavas esimeses hindamisaruandes ÜPP 2014–2020 seire ja hindamise kohta keskendutakse poliitika rakendamisele ning esimestele tulemustele.

MAK 2014–2020 prioriteetide 1, 2, 3, 4, 5 ja 6 hindamine hõlmas perioodi 13. veebruar 2015 kuni 31. detsember 2016. Hindamine korraldati perioodil 6. veebruarist 2017 kuni 10. maini 2017. MAK 2014–2020 2017. aasta hindamise põhieesmärgiks oli esitada seni saavutatud tulemused maaelu arengukava rakendamise panuse kohta, mis on seotud ELi ühiste maaelu arengu poliitika prioriteetide eesmärkide täitmisega, sealhulgas hinnata maaelu arengu poliitika sekkumise tulemuslikkust, tõhusust ja asjakohasust. MAK 2014–2020 prioriteetide hindamistulemused on toodud seirearuande peatükis 7.

2016. aasta lõpu seisuga oli MAK 2014–2020 meetmetest kohustusi üles võetud 327,8 miljoni euro ulatuses (33% eelarvest) ning väljamakseid tehtud 167,7 miljoni euro ulatuses (16,9% eelarvest).